תורה אור

מתני׳ בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו וידעוני זה המדבר בפיו, הרי אלו בסקילה, והנשאל בהם באזהרה: **גמ׳** מאי שנא הכא דקתני בעל אוב וידעוני ומאי שנא גבי כריתות דקתני בעל אוב ושיירה לידעוני? ר׳ יוחנן אמר הואיל ושניהן בלאו אחד נאמרו ר"ל אמר ידעוני לפי שאין בו מעשה, ור׳ יוחנן מאי שנא בעל אוב דנקט? משום דפתח ביה קרא, וריש לקיש מ"ט לא אמר כר׳ יוחנן? אמר רב פפא חלוקין הן במיתה, ור׳ יוחנן חלוקה דלאו שמה חלוקה, (א) דמיתה לא שמה חלוקה, ורבי יוחנן מ"ט לא אמר כריש לקיש? אמר לך מתני׳ דכריתות ר׳ עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה, וריש לקיש נהי דלא בעי ר׳ עקיבא מעשה רבה, מעשה זוטא בעי, מגדף מאי מעשה איכא? עקימת שפתיו הוי מעשה, בעל אוב מאי מעשה איכא? הקשת זרועותיו הוי מעשה, ואפילו לרבנן והתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוח קיטור וניסוך והשתחואה ואמר ר"ל מאן תנא השתחואה ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור׳ יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה השתא לריש לקיש כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה? כי קאמר ר"ל נמי לר"ע, אבל לרבנן לא, אי הכי יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה? אלא אמר עולא במקטר לשד א"ל רבא מקטר לשד עובד עבודת כוכבים הוא? אלא אמר רבא במקטר לחבר אמר ליה אביי המקטר לחבר חובר הוא? אין והתורה אמרה חובר זה בסקילה. ת"ר חובר חבר אחד חבר גדול ואחד חבר קטן ואפי׳ נחשים ועקרבים אמר אביי הלכך האי מאן דצמיד זיבורא ועקרבא אע"ג דקא מיכוין דלא ליזקו אסור ורבי יוחנן מאי שנא דכפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה ועקימת שפתיו לא הוי מעשה? אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב

מתיב

מתני׳ פיתום • שם המכשף המדבר משחיו מעלה את המת מן הארץ ומושיב לו בשחיו ספת זרועותיו ומדבר משחי אישל"ה בלע"ז: **ידעוני המדבר בפיו** • כדמפרש בגמרא חיה אחת יש ששמה ידוע ומכניס ממנה עצם לתוך פיו והעצם מדבר מאליו על ידי כשפים: **הרי אלו בסקילה** • כדכתיב (ויקרא כ) באבן ירגמו אותם: **והנשאל בהם** • שבא ושואל בהם להגיד לו דבר העתיד כגון שאול: **באזהרה** • דאל תפנו אל האובות (שם יט) ואזהרה דמכשפות גופיה מלא ימצא בך וגו׳...וחובר חבר ושואל אוב וידעוני (דברים יח): **גמ׳** בכריתות קא חשיב לכל כריתות שבתורה שחייבין עליהן על שגגתן חטאת ותנן (שם דף ב.) בעל אוב ולא תנא ידעוני: **הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו** • בלאו דאל תפנו אל האובות ואל הידעונים ואם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת שהלאוין מחלקין לחטאות כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה דהיינו דברים שהן בלא תעשה וסמיך ליה או הודע אליו אלמא חטאת אלאוין קיימי והני אף על גב דכי עבד לחד מינייהו באפי נפשיה מיחייב דהא לאו אתרוייהו קאי לא תני להו לתרוייהו התם דכי תנינא התם מידי דמחייב אכל חד וחד כי עביד להו כי הדדי הוא דתנינן כדאמרינן התם ברישא דגמ׳ דפרקין מנינא למה לי שאם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת הלכך לא מצי למתני ל"ו כריתות לחייבו ל"ו חטאות והא דנקט הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ולא נקט הואיל ושניהם בכרת אחת נאמרו משום דחלוק חטאות אינו תלוי בחלוק כריתות דהא מפטם שמן המשחה, וסך משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על בשר אדם לא ייסך, ובמתכונתו לא תעשו כמוהו (שמות ל) אע"ג דאין בשניהם אלא כרת אחת כדכתיב (שם) איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו אמרי׳ התם דכי עביד להו בשוגג בהדדי מיחייב על כל אחת ואחת: **ריש לקיש אמר ידעוני**. להכי לא תניא לה להתם משום דאפי׳ כי עביד לה באפי נפשיה לאו בר קרבן הוא לפי שאין בו מעשה, וחטאת אינה באה אלא על המעשה דכתיב ועשה אחת אבל בעל אוב צריך להקיש בזרועותיו כדלקמן והקשת זרועותיו חשיב ליה מעשה אבל הכנסת העצם ידעוני אינו מדבר בשעת מעשה אלא לאחר המעשה שהוא בפיו מדבר העצם מאליו: **ורבי יוחנן** • דאמר ידעוני באפי נפשיה בר קרבן הוא והאי דשייריה משום דלא מיחייב תרתי עלייהו: **מאי שנא בעל אוב דנקט**. תנא למתנייה ושייריה לידעוני ולא נקט ידעוני ושייריה לבעל אוב: **משום דפתח ביה קרא** • בכל דוכתי אוב כתיב ברישא: **חלוקין הן במיתה** • כדמפרש סקילתן חלקן הכתוב כי יהיה בהן אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם בם ולא כתיב וידעוני הלכך אי הוה ידעוני בר קרבן הוה מיחייב עליה נמי כי עביד ליה בהדי אוב: **מ"ט לא אמר כריש לקיש** • דפטר ליה לגמרי מקרבן הא ודאי בעינן מעשה: **ר"ע היא** • דקא חשיב מגדף בההוא מנינא ופליגי רבנן עליה במגדף משום דאין בו מעשה הלכך לר׳ עקיבא מחייב עליה ולא שיירה אלא משום דלא מחייב תרתי אתרוייהו: **עקימת שפתיו** • שעוקמין ומנענעין כשהוא מדבר חשיב ליה ר"ע מעשה אבל ידעוני אפי׳ עקימת שפתים ליכא: **ואפי׳ לרבנן** • קאמר ריש לקיש דהוה מעשה בתמיה כלומר מדלא פליגי רבנן עליה התם אלא במגדף אבל בבעל אוב מודו אלמא הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה: **אינו חייב** • קרבן על שגגתן: **מאן תנא השתחואה** • לענין קרבן: **ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה** • רבה אלא מעשה זוטא: **כי אמר ריש לקיש** • דהקשת זרועותיו לבעל אוב הוי מעשה לר׳ עקיבא קאמר: **אי הכי** • מתני׳ דקתני התם במילתא דרבנן יצא מגדף שאינו מחייב על שגגתו חטאת לפי שאין בו מעשה, וגבי חטאת כתיב תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה ואי הכי יצא מגדף ובעל אוב מבעיא ליה: **במקטר לשד** • בעל אוב דקתני בכריתות דמודו ביה רבנן, בהכי עסקינן, שמקטר לפני השד הממונה על אותו דבר דהוי מעשה גמור: **עובד עבודת כוכבים הוא** • ועובד עבודת כוכבים הא קתני לה התם: **ומשני במקטר לחבר** • אינו מקטר לשם אלהות אלא ע"י הקטרה נעשה המכשפות לחבר השדים לכאן: **חובר חבר הוא** • ואינו אלא בלאו: **והתורה אמרה חבר כגון זה בסקילה** • תירוץ הוא אחר שמחבר את השדים במזיד אמרה התורה שיהא בסקילה וכל שזדונו חייב מיתה על שגגתו מביא קרבן דכי אמרי׳ חובר חבר אינו אלא באזהרה זה המחבר חיות ובהמות נחשים ועקרבים למקום אחד ע"י לחשים: **אחד חבר גדול** • מאסף חיות ובהמות גדולות: **חבר קטן** • מחבר שקצים ורמשים: **ואפי׳ נחשים ועקרבים** • לגרותן זה בזה או למקום מדבר שלא ימלאו ביישוב ויזיקו: **אסור** • וכגון שאין רצין אחריו שאין כאן משום פקוח נפש: **הואיל וישנו בלב** • עיקר חיוב הבא עליו תלוי בלב שמתכוין לברך השם שאפילו מברך את השם כל היום ואין בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד ומקללו אינו מתחייב •

מתיב

והנשאל בהם באזהרה • פ"ה באזהרה דאל תפנו ואזהרה דמכשפות גופיה מלא ימצא בך וקשה דהאי אל תפנו אזהרה לנשאל א"כ יהא בו כרת דכתיב בפרשת קדושים והנפש אשר תפנה וגו׳ והכרתי אותה וי"ל איפכא דאזהרה לנשאל מלא ימצא בך *דכתיב בקרא בתריה שואל אוב וידעוני:

הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו • פ"ה שהלאוים מחלקים לחטאות כדכתיב אשר לא תעשינה וסמיך ליה או הודע אליו ואף על גב דבס"פ כלל גדול (שבת דף עב.) הוא דדריש ריש לקיש בשגגה עד שישגג בלאו שבה ור׳ יוחנן ס"ל שגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו מ"מ בלאוין תליא מילתא כיון דאשכחן מפטם וסך דאיכא שני לאוין וכרת אחד מסתברא דלכך כתובין שני לאוין כדי לחייבו שני חטאות:

מאן תנא השתחואה ר׳ עקיבא היא • תימה הא לא מחייב ר"ע במגדף אלא משום דכתיב כרת במקום קרבן כדתנן בספ"ק דכריתות (דף ז:) וא"כ בהשתחואה דלא כתיב ביה כרת במקום קרבן ליפטר וכן ידעוני אליבא דר׳ יוחנן לר"ע אמאי חייב הא לא כתיב ביה כרת במקום קרבן וי"ל דר"ע אליבא דדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא בעינן מעשה לדידכו אודו לי מיהא במגדף דכתיב ביה כרת במקום קרבן א"נ כיון דחייב רחמנא במגדף ש"מ דבכל דוכתי לא בעי מעשה לענין קרבן כלל דעקימת שפתיו לרבי יוחנן אליבא דר"ע לא חשיב מעשה הואיל וישנו בלב כדלקמן ולר"ל אליבא דר"ע מחייביה אע"פ דלית בה מעשה רבה אלא זוטא:

יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה • בריש כריתות (דף ג׳) משני חדא מתרתי נקט וליתני בעל אוב מגדף איצטריך ליה סד"א הואיל וכתיב כרת במקום קרבן אימא מודו ליה לר"ע קמ"ל ודרך הש"ס בכמה מקומות כן כדאשכחן בפ"ק דחולין (דף כב. ושם) ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני כהונה בעיא אצבע ובסוף התודה (מנחות דף פג׳) משני כדי נסבא ובסוף דם החטאת (זבחים דף צח. ושם) משני הכך ב׳ שינויי:

הואיל וישנו בלב • פי׳ בקונט׳ שאפי׳ מברך השם כל היום ואין לבו כלפי מעלה אלא לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד אינו חייב וקשה השתא השתחואה נמי ישנה בלב כדאמרינן (לעיל דף סא:) גבי אנדרטא אי לא קיבלה באלוה לאו כלום הוא וי"ל מדכתיב גבי ניטה (נחום א) ממך יצא חושב על ה׳ רעה דהיינו רבשקה שגידף שהיה שלוחו של סנחריב מלך אשור וניטה בארץ אשור ותלאו הכתוב במחשבה ולפי מאי דפרישי׳ לעיל (שם ד"ה רבא) דבשעת עבודת כוכבים מאהבה ומיראה חייב ניחא דאין תלויה בלב:

יצאו

עין משפט נר מצוה

קעא א מיי׳ פ"ו מהל׳ ע"ז הל׳ א ב ופ"א הלכה יד סמג לאוין לח טור י"ד סימן קעט:

קעב ב מיי׳ שם פ"א הל׳ יד סמג שם:

קעג ג מיי׳ שם פ"ו הלכה ג:

קעד ד מיי׳ פ"א מהל׳ שגגות הלכה ב והלכה ד:

קעה ה מיי׳ שם פ"ו הלכה א:

קעו ו ז מיי׳ פ"ו מהל׳ ע"ז הלכה א:

קעז ח מיי׳ שם פי"א הלכה י סמג לאוין לח טוש"ע י"ד סימן קעט סעיף ה:

קעח ט שם סעיף ו וכפירוש רש"י:

הגהות הב"ח

(א) גמרא דלאו שמה חלוקה דמיתה:

גליון הש"ס

תוס׳ ד"ה והנשאל כו׳ דכתיב בקרא. עיין עירובין יז ע"ב ובתורת חיים שם:

[עי׳ תוספות מנחות לז: ד"ה קיבורת]

כריתות ב [כל הסוגיא] [עי"ש]

[לעיל סג. תוספתא פ"י כריתות ג:]

גי׳ שם בכריתות

ויקרא יט:לא
אל תפנו אל האובות ואל הידעונים אל תבקשו לטמאה בהם אני ה׳ א-לקיכם

ויקרא כ:ו
והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעונים לזנות אחריהם ונתתי את פני בנפש ההיא והכרתי אותו מקרב עמו

ויקרא כ:כז
ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם בם

דברים יח:י
לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף
יא וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים

ידעוני - האם מביא קרבן?
לר׳ יוחנן - מביא
לר"ל - אינו מביא כלל דאין בו מעשה

נושא
פה קתני ידעוני ובמס׳ כריתות לא קתני ידעוני

△ שאלות
◇ כדי לעקוב אחרי דעת ר׳ יוחנן ור"ל
⌂ הצעות לגבי מהו המעשה שבאוב

* [illegible] עיין במס׳ כריתות ב. ודגמ׳ שם ג.

** לעיל סג: 20 שורות מלמעלה

רש"י מוכיח שלאוין מחלקין לחטאות ולא כריתות

*הסוגריים [illegible] כדי להקל על הקורא. בתוכם מובא דעתו של ר׳ יוחנן אחרי מאמר ר"ל [illegible] הגמ׳ [illegible] ר"ל [illegible] בתוך הסוגריים

* הגמ׳ בסוגריים מובא אגב [illegible] חובר. אחר הסוגריים הגמ׳ מתייחסת לדברים שאומרו [illegible]

נושא
מהו בעל אוב במשנה במס׳ כריתות דרבנן מסכימים דהוי מעשה כדי להתחייב בקרבן חטאת

נושא
אע"פ [illegible] עקימת שפתיו לרבנן (אליבא דר׳ יוחנן) נחשב כמעשה מ"מ
1- מגדף
2- [illegible]
אינם נחשבים כמעשה ופטורים מן הקרבן

* כלו׳ לר"ל אינו בר קרבן [illegible] בר קרבן [illegible]